Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 9 września 2015 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Polityka społeczna — Dyrektywa 2000/78/WE — Równość traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy — Artykuł 2, art. 3 ust. 1 lit. c) i art. 6 ust. 1 — Bezpośrednia dyskryminacja ze względu na wiek — Wynagrodzenie zasadnicze sędziów — Przepisy przejściowe — Zmiana zaszeregowania i późniejsza progresja — Utrwalenie odmiennego traktowania — Uzasadnienia

W sprawie C-20/13

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Verwaltungsgericht Berlin (Niemcy) postanowieniem z dnia 12 grudnia 2012 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 15 stycznia 2013 r., w postępowaniu:

Daniel Unland

przeciwko

Landowi Berlin,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: R. Silva de Lapuerta, prezes izby, J.C. Bonichot, A. Arabadjiev (sprawozdawca), J.L. da Cruz Vilaça i C. Lycourgos, sędziowie

rzecznik generalny: Y. Bot,

sekretarz: K. Malacek, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 15 kwietnia 2015 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu D. Unlanda przez M. Quaasa, Rechtsanwalt,

— w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego oraz J. Möllera, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu austriackiego przez G. Hessa, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez T. Maxiana Ruscha, D. Martina oraz M. Kellerbauera, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym i uzupełnienie tego wniosku dotyczą wykładni art. 2, art. 3 ust. 1 lit. c) i art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (Dz.U. L 303, s. 16).

2 Wnioski te zostały przedstawione w ramach sporu między D. Unlandem a Landem Berlin (krajem związkowym miasta Berlina) dotyczącego szczegółowych zasad zmiany zaszeregowania i awansu sędziów z jego okręgu w ramach mających do nich zastosowanie nowych zasad wynagradzania.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Zgodnie z art. 1 dyrektywy 2000/78 jej „celem […] jest wyznaczenie ogólnych ram dla walki z dyskryminacją ze względu na religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną w odniesieniu do zatrudnienia i pracy w celu realizacji w państwach członkowskich zasady równego traktowania”.

4 Artykuł 2 tej dyrektywy stanowi:

„1. Do celów niniejszej dyrektywy »zasada równego traktowania« oznacza brak jakichkolwiek form bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji z przyczyn określonych w art. 1.

2. Do celów ust. 1:

a) dyskryminacja bezpośrednia występuje w przypadku, gdy osobę traktuje się mniej przychylnie niż traktuje się, traktowano lub traktowano by inną osobę w porównywalnej sytuacji, z jakiejkolwiek przyczyny wymienionej w art. 1;

[…]”.

5 W art. 3 ust. 1 lit. c) wspomnianej dyrektywy, zatytułowanym „Zakres”, uściślono, że stosuje się ją do wszystkich osób, zarówno sektora publicznego, jak i prywatnego, włącznie z instytucjami publicznymi, w szczególności w odniesieniu do „warunków zatrudnienia i pracy, łącznie z warunkami zwalniania i wynagradzania”.

6 Artykuł 6 ust. 1 tej dyrektywy ma następujące brzmienie:

„Niezależnie od przepisów art. 2 ust. 2 państwa członkowskie mogą uznać, że odmienne traktowanie ze względu na wiek nie stanowi dyskryminacji, jeżeli w ramach prawa krajowego zostanie to obiektywnie i racjonalnie uzasadnione zgodnym z przepisami celem, w szczególności celami polityki zatrudnienia, rynku pracy i kształcenia zawodowego, i jeżeli środki mające służyć realizacji tego celu są właściwe i konieczne.

Takie odmienne traktowanie może polegać między innymi na:

a) wprowadzeniu specjalnych warunków dostępu do zatrudnienia i kształcenia zawodowego, zatrudnienia i pracy, włącznie z warunkami zwalniania i wynagradzania, dla ludzi młodych, pracowników starszych i osób mających na utrzymaniu inne osoby, w celu wspierania ich integracji zawodowej lub zapewnienia im ochrony;

b) określeniu warunków dolnej granicy wieku, doświadczenia zawodowego lub stażu pracy, wymaganego do zatrudnienia lub niektórych korzyści związanych z zatrudnieniem;

[…]".

7 Zgodnie z art. 16 lit. a) dyrektywy 2000/78 państwa członkowskie podejmują niezbędne działania, aby zniesione zostały przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne sprzeczne z zasadą równego traktowania.

Prawo niemieckie

Poprzednio obowiązująca ustawa federalna w sprawie wynagradzania urzędników

8 Bundesbesoldungsgesetz (ustawa federalna w sprawie wynagradzania urzędników) w brzmieniu obowiązującym w dniu sierpnia 2006 r. (zwana dalej „poprzednio obowiązującą ustawą federalną w sprawie wynagradzania urzędników") była stosowana w odniesieniu do urzędników i sędziów federalnych do dnia 30 czerwca 2011 r., a w odniesieniu do urzędników i sędziów regionalnych Landu Berlin do dnia 31 lipca 2011 r. w brzmieniu przejściowym dla Berlina [Bundesbesoldungsgesetz in der Überleitungsfassung für Berlin, zwana dalej „BBesG Bln we wcześniejszym brzmieniu"].

9 Paragraf 38 poprzednio obowiązującej ustawy federalnej w sprawie wynagradzania urzędników, zatytułowany „Obliczanie wynagrodzenia zasadniczego", stanowił:

„(1) Wynagrodzenie zasadnicze jest naliczane według przedziałów wiekowych, o ile zasady wynagradzania nie przewidują stałych wynagrodzeń. Wynagrodzenie zasadnicze określone dla danego przedziału wiekowego przysługuje od pierwszego dnia miesiąca, w którym został osiągnięty odpowiedni wiek.

(2) Jeśli sędzia lub prokurator zostaje zatrudniony po ukończeniu 35 roku życia, wynagrodzenie zasadnicze jest obliczane z uwzględnieniem wieku odniesienia, który odpowiada – do chwili ukończenia 35 roku życia – wiekowi rzeczywistemu, do którego dodaje się, powyżej 35 roku życia, połowę pełnych lat, które upłynęły między dniem, w którym sędzia lub prokurator ukończył 35 rok życia, a dniem jego zatrudnienia […].

(3) Sędziowie i prokuratorzy, którzy jeszcze nie ukończyli 27 roku życia, otrzymują początkowe wynagrodzenie zasadnicze według ich grupy zaszeregowania aż do chwili osiągnięcia przez nich wieku określonego dla celów awansu w ramach przedziałów wiekowych.

(4) Bez uszczerbku dla powyższych przepisów ust. 2 zdanie drugie i trzecie, po ukończeniu 35 roku życia wiek rzeczywisty jest zaliczany w wymiarze połowy okresów, które nie uprawniają do wynagrodzenia […]".

Nowa ustawa w sprawie wynagrodzeń urzędników Landu Berlin

10 Zgodnie z Gesetz zur Besoldungsneuregelung für das Land Berlin – Berliner Besoldungsneuregelungsgesetz (ustawą w sprawie reformy wynagrodzeń urzędników Landu Berlin, zwaną dalej „ustawą w sprawie reformy wynagrodzeń urzędników Landu Berlin") z dnia 29 czerwca 2011 r. w odniesieniu do sędziów Landu Berlin pozostających już w stosunku służbowym w dniu 1 sierpnia 2011 r. (zwanych dalej „sędziami pozostającymi już w stosunku służbowym") stosuje się odmienne zasady niż te stosowane w odniesieniu do sędziów, którzy objęli stanowisko po tym dniu (zwanych dalej „nowymi sędziami").

– Uregulowania regionalne dotyczące wynagrodzeń nowych sędziów

11 Paragraf I ust. 1 ustawy w sprawie reformy wynagrodzeń urzędników Landu Berlin zmienił BBesG Bln we wcześniejszym brzmieniu. Wynagrodzenia nowych sędziów są zatem regulowane nową wersją tej ostatniej ustawy (zwaną dalej „BBesG Bln w nowym brzmieniu"). Jej istotne przepisy mają następujące brzmienie:

„Paragraf 38: Obliczanie wynagrodzenia zasadniczego

(1) Wynagrodzenie zasadnicze sędziów i prokuratorów jest obliczane według stopni, o ile w zasadach wynagradzania nie określono stałych wynagrodzeń. Awans na bezpośrednio wyższy stopień następuje w oparciu o zdobyte doświadczenie.

(2) Dla każdego pierwszego powołania związanego z zatrudnieniem uprawniającym do otrzymywania wynagrodzenia objętego zakresem zastosowania niniejszej ustawy co do zasady określa się wynagrodzenie zasadnicze odpowiadające stopniowi 1, bez uszczerbku dla uwzględnienia wcześniejszych okresów zgodnie z § 38a ust. 1 poniżej. Stopień określa się w akcie administracyjnym na piśmie ze skutkiem od pierwszego dnia miesiąca, w którym nastąpiło powołanie.

(3) Wynagrodzenie zasadnicze wzrasta z chwilą zdobycia trzech lat doświadczenia w ramach stopnia 1, następnie z chwilą zdobycia dwóch lat doświadczenia, odpowiednio, w ramach stopni 2–4, następnie z chwilą zdobycia trzech lat doświadczenia, odpowiednio, w ramach stopni 5–7. Okresy nieuprawniające do wynagrodzenia opóźniają awans odpowiednio do czasu ich trwania, bez uszczerbku dla przepisów § 38a ust. 2 poniżej.

[…]".

– Uregulowania dotyczące wynagrodzeń sędziów pozostających już w stosunku służbowym

12 Zgodnie z § II ust. 1 ustawy w sprawie reformy wynagrodzeń urzędników Landu Berlin w Berliner Besoldungsüberleitungsgesetz (BerlBesÜG, zwanej dalej „BerlBesÜG") z dnia 29 czerwca 2011 r. określono szczegółowe zasady zmiany zaszeregowania w nowym systemie dla sędziów pozostających już w stosunku służbowym, a także środki przejściowe stosowane w odniesieniu do tych sędziów.

13 Paragraf 2 BerlBesÜG, zatytułowany „Zaszeregowanie do stopni oraz do stopni przejściowych w ramach grup zaszeregowania określonych w zasadach wynagradzania A", stanowi:

„(1) Z dniem 1 sierpnia 2011 r. zgodnie ze szczegółowymi zasadami określonymi ustępach poniżej urzędnicy zostają zaszeregowani do stopni lub do stopni przejściowych określonych w załączniku 3 do [ustawy w sprawie reformy wynagrodzeń urzędników Landu Berlin] według stanowiska zajmowanego w dniu 31 lipca 2011 r. oraz według wynagrodzenia zasadniczego, do którego mieliby prawo w dniu 1 sierpnia 2011 r. zgodnie z Gesetz zur Besoldungs– und Versorgungsanpassung für Berlin 2010/2011 (ustawą w sprawie dostosowania wynagrodzeń i zabezpieczenia emerytalnego urzędników 2010/2011

dla Berlina, zwaną dalej „ustawą w sprawie dostosowania wynagrodzeń i zabezpieczenia emerytalnego urzędników 2010/2011 dla Berlina") z dnia 8 lipca 2010 r. (GVBl. s. 362, 2011 s. 158). Zdanie pierwsze powyżej stosuje się analogicznie do urzędników korzystających z urlopów bezpłatnych; jeśli o nich chodzi, należy odnieść się do stanowiska oraz do wynagrodzenia zasadniczego, które przysługiwałyby im w wypadku przerwania urlopu w dniu 31 lipca 2011 r.

(2) Zgodnie z ust. 1 powyżej urzędnik zostaje zaszeregowany do stopnia lub do stopnia przejściowego, który odpowiada kwocie wynagrodzenia zasadniczego zaokrąglonej do wyższej jednostki. W wypadku gdy zaszeregowanie na podstawie zdania 1 nie jest możliwe, urzędnik zostaje zaszeregowany do bezpośrednio wyższego stopnia lub bezpośrednio wyższego stopnia przejściowego […]".

14 Paragraf 5 BerlBesÜG, zatytułowany „Zaszeregowanie do stopni i do stopni przejściowych w ramach grup zaszeregowania R1 i R2", stanowi:

„Urzędnicy państwowi otrzymujący wynagrodzenie odpowiadające grupom zaszeregowania R1 i R2 zostają zaszeregowani do stopni lub do stopni przejściowych określonych w załączniku 4 do [ustawy w sprawie reformy wynagrodzeń urzędników Landu Berlin] według stanowiska zajmowanego w dniu 31 lipca 2011 r. oraz według wynagrodzenia zasadniczego, do którego mieliby prawo w dniu 1 sierpnia 2011 r. zgodnie z ustawą w sprawie dostosowania wynagrodzeń i zabezpieczenia emerytalnego urzędników 2010/2011 dla Berlina. Paragraf 2 ust. 1 zdanie drugie, a także § 2 ust. 2 i 4 stosuje się analogicznie".

15 Paragraf 6 BerlBesÜG, który dotyczy późniejszego awansu, stanowi:

„(1) Przeszeregowany urzędnik państwowy uzyskuje – w wypadku zmiany zaszeregowania do jednego ze stopni określonych w załączniku 4 do [ustawy w sprawie reformy wynagrodzeń urzędników Landu Berlin] na podstawie wynagrodzenia zasadniczego odpowiadającego przynajmniej 3 przedziałowi wiekowemu grup zaszeregowania R1 i R2 (przez to wynagrodzenie zasadnicze rozumie się wynagrodzenie zasadnicze, do którego ten urzędnik państwowy miałby prawo w dniu 1 sierpnia 2011 r. zgodnie z ustawą w sprawie dostosowania wynagrodzeń i zabezpieczenia emerytalnego urzędników 2010/2011 dla Berlina) – bezpośrednio wyższy stopień lub, w wypadku zmiany zaszeregowania do jednego ze stopni przejściowych określonych w załączniku 4, stopień docelowy przyporządkowany do tego stopnia przejściowego, w dniu w którym osiągnąłby on bezpośrednio wyższy przedział wiekowy zgodnie z § 38 ust. 1 [BBesG Bln we wcześniejszym brzmieniu]. To ten pierwszy awans stanowi początkową datę do celów obliczenia okresu doświadczenia istotnego dla stosowania § 38 ust. 1 zdanie drugie [BBesG Bln w nowym brzmieniu].

(2) W drodze odstępstwa od przepisów ust. 1 powyżej, okres doświadczenia istotny dla stosowania § 38 ust. 1 zdanie drugie [BBesG Bln w nowym brzmieniu] rozpoczyna bieg – w wypadku zmiany zaszeregowania na podstawie wynagrodzenia zasadniczego odpowiadającego przedziałom wiekowym 1 i 2 grupy zaszeregowania R1 (przez to wynagrodzenie zasadnicze rozumie się wynagrodzenie zasadnicze, do którego ten urzędnik państwowy miałby prawo w dniu 1 sierpnia 2011 r. zgodnie z ustawą w sprawie dostosowania wynagrodzeń i zabezpieczenia emerytalnego urzędników 2010/2011 dla Berlina) – w chwili zaszeregowania do stopnia 1 określonego w załączniku 4 do [ustawy w sprawie reformy wynagrodzeń urzędników Landu Berlin].

(3) W drodze odstępstwa od przepisów ust. 1 i 2 powyżej, okresy doświadczenia, począwszy od stopnia 5, są odpowiednio skracane o rok w wypadku zmiany zaszeregowania do stopnia przejściowego przyporządkowanego do stopnia 4 lub do stopnia lub stopnia przejściowego wyższego niż stopień przejściowy przyporządkowany do stopnia 4.

(4) W drodze odstępstwa od przepisów ust. 1 powyżej, okres doświadczenia w stopniu 4 wydłuża się o rok w odniesieniu do urzędników państwowych, którzy zostali przeszeregowani do stopnia 1 określonego w załączniku 4 do [ustawy w sprawie reformy wynagrodzeń urzędników Landu Berlin]

w wypadkach objętych ust. 2 powyżej, a także w odniesieniu do urzędników państwowych przeszeregowanych do stopnia 2 określonego w załączniku 4 do [tej ustawy] według wynagrodzenia zasadniczego, do którego mieliby oni prawo w dniu 1 sierpnia 2011 r. zgodnie z ustawą w sprawie dostosowania wynagrodzeń i zabezpieczenia emerytalnego urzędników 2010/2011 dla Berlina, odpowiadającego 4 przedziałowi wiekowemu grupy zaszeregowania R1".

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

16 D. Unland, urodzony w dniu 19 lutego 1976 r., jest sędzią w służbie na rzecz Landu Berlin. Został on zatrudniony w wieku 29 lat w trybie poprzednio obowiązującej ustawy federalnej w sprawie wynagradzania urzędników oraz przeszeregowany w dniu 1 sierpnia 2011 r. w ramach nowych zasad wynagradzania zgodnie z przepisami BerlBesÜG.

17 W piśmie z dnia 17 grudnia 2009 r. skarżący złożył do Landu Berlin wniosek o przyznanie z mocą wsteczną za okres nieobjęty jeszcze przedawnieniem wynagrodzenia przyporządkowanego do najwyższego stopnia jego grupy zaszeregowania. Decyzją z dnia 12 stycznia 2010 r. Zentrale Besoldungs und Vergütungsstelle der Justiz (centralna służba ds. wynagrodzeń w ramach wymiaru sprawiedliwości) oddaliła jego wniosek. Następnie w dniu 7 maja 2010 r. prezes Kammergericht (wyższego sądu krajowego) także oddaliła odwołanie skarżącego od tej decyzji.

18 W dniu 5 czerwca 2010 r. skarżący złożył zatem skargę do Verwaltungsgericht Berlin (sądu administracyjnego dla miasta Berlina, Niemcy), w której podniósł, iż jest poszkodowany w wyniku dyskryminacji ze względu na wiek wynikającej z zasady odnoszącej się do wynagrodzenia według wieku. Stwierdził on w szczególności, że niezgodna z prawem Unii jest nie tylko poprzednio obowiązująca ustawa federalna w sprawie wynagradzania urzędników, lecz niezgodne są również szczegółowe warunki zmiany zaszeregowania w ramach nowych zasad wynagradzania, a także w konsekwencji zażądał przyznania wynagrodzenia przyporządkowanego do najwyższego stopnia jego grupy zaszeregowania. Wnosi on, aby przyznać mu to wynagrodzenie na przyszłość, a także z mocą wsteczną w formie wyrównania obejmującego okres przynajmniej począwszy od 2009 r.

19 W tym względzie sąd odsyłający rozważa, czy rozpatrywane w postępowaniu głównym uregulowania krajowe są zgodne z prawem Unii, a w szczególności z dyrektywą 2000/78, w zakresie, w jakim uregulowania te mogłyby stanowić źródło zabronionej przez tę dyrektywę dyskryminacji ze względu na wiek.

20 W tych okolicznościach Verwaltungsgericht Berlin postanowił zawiesić postępowanie i przedłożyć Trybunałowi następujące pytania prejudycjalne:

„1) Czy pierwotne lub wtórne prawo Unii Europejskiej, w tym wypadku przede wszystkim dyrektywę 2000/78/WE, należy interpretować w taki sposób, iż szerokorozumiany zakaz nieuzasadnionej dyskryminacji ze względu na wiek obejmuje także przepisy krajowe dotyczące wynagradzania sędziów krajów związkowych?

2) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie 1: czy w wyniku wykładni pierwotnego lub wtórnego prawa Unii Europejskiej można stwierdzić, iż przepis krajowy, w myśl którego na wysokość podstawowego wynagrodzenia sędziego w momencie jego zatrudnienia i późniejszy wzrost tego wynagrodzenia zasadniczy wpływ ma jego wiek, stanowi bezpośrednią lub pośrednią dyskryminację ze względu na wiek?

3) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej również na pytanie 2: czy wykładnia pierwotnego lub wtórnego prawa Unii Europejskiej stoi na przeszkodzie uzasadnieniu takiego przepisu prawa krajowego, którego ustawowo przewidzianym celem jest wynagradzanie doświadczenia zawodowego lub kompetencji społecznych?

4) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej również na pytanie 3: czy w świetle pierwotnego lub wtórnego prawa Unii Europejskiej, do momentu wdrożenia wolnych od dyskryminacji zasad dotyczących wynagradzania urzędników, dopuszczalny jest inny skutek prawny niż przyznanie osobie dyskryminowanej ze skutkiem wstecznym wynagrodzenia według najwyższego stopnia w jej grupie zaszeregowania?

   Czy skutek prawny w postaci naruszenia zakazu dyskryminacji wynika tutaj z pierwotnego lub wtórnego prawa Unii Europejskiej, w tym wypadku przede wszystkim z dyrektywy 2000/78/WE, lub czy roszczenie osoby dyskryminowanej wynika jedynie z przewidzianej prawem Unii zasady odpowiedzialności odszkodowawczej państw członkowskich z tytułu nieprawidłowej transpozycji przepisów prawa Unii?

5) Czy w świetle wykładni pierwotnego lub wtórnego prawa Unii Europejskiej dopuszczalny jest krajowy środek, który uzależnia istnienie roszczenia o zapłatę (zaległego) wynagrodzenia lub roszczenia odszkodowawczego od tego, czy sędziowie zgłosili dane roszczenie w stosunkowo krótkim terminie?

6) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzących na pytania 1–3: czy w wyniku wykładni pierwotnego lub wtórnego prawa Unii Europejskiej można stwierdzić, że ustawa przejściowa, mocą której sędziowie pozostający już w stosunku służbowym zostają przeszeregowani w ramach nowego systemu na podstawie samej kwoty ich wynagrodzenia podstawowego uzyskanego w dniu wejścia w życie przepisów przejściowych zgodnie ze starą (o charakterze dyskryminującym) regulacją dotyczącą wynagradzania sędziów i na podstawie której to kwoty oblicza się dalszy awans do wyższych grup zaszeregowania, niezależnie od rzeczywistego okresu doświadczenia zawodowego sędziego wyłącznie na podstawie okresu doświadczenia zdobytego od momentu wejścia w życie ustawy przejściowej, stanowi – trwające do momentu odpowiedniego uzyskania najwyższej grupy zaszeregowania – kontynuację istniejącej dyskryminacji ze względu na wiek?

7) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie 6: czy wykładnia pierwotnego lub wtórnego prawa Unii Europejskiej stoi na przeszkodzie uzasadnieniu tego utrwalonego nierównego traktowania celem ustawodawczym, na podstawie którego w drodze ustawy przejściowej ochronie powinny podlegać nie (tylko) istniejące prawa nabyte sędziów pozostających już w stosunku służbowym, lecz (również) oczekiwanie prognozowanego na podstawie poprzedniego systemu wynagradzania sędziów wzrostu dochodu w danej grupie zaszeregowania i nowi sędziowie mieliby być lepiej wynagradzani niż sędziowie pozostający już w stosunku służbowym?

   Czy utrwaloną dyskryminację sędziów pozostających już w stosunku służbowym można w ten sposób uzasadnić, że alternatywna regulacja (indywidualna zmiana zaszeregowania również sędziów pozostających już w stosunku służbowym w oparciu o okres ich doświadczenia zawodowego) byłaby związana z podwyższonym nakładem administracyjnym?

8) W przypadku zaprzeczenia uzasadnieniu w pytaniu 7: czy w świetle wykładni pierwotnego lub wtórnego prawa Unii Europejskiej do momentu wdrożenia wolnych od dyskryminacji zasad wynagradzania również dla sędziów pozostających już w stosunku służbowym, dopuszczalny jest inny skutek prawny niż przyznanie sędziom pozostającym już w stosunku służbowym ze skutkiem wstecznym oraz nieprzerwanie wynagrodzenia według najwyższego stopnia w ich grupie zaszeregowania?

9) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzących na pytania 1–3 oraz odpowiedzi przeczącej na pytanie 6: czy w świetle wykładni pierwotnego lub wtórnego prawa Unii Europejskiej uregulowanie ustawy dotyczącej zmiany zaszeregowania przyznające sędziom pozostającym już w stosunku służbowym, którzy w dniu odniesienia ustalonym dla celów przejścia do nowego systemu osiągnęli określony wiek, szybszy wzrost wynagrodzenia w porównaniu z sędziami

pozostającymi już w stosunku służbowym, lecz młodszymi w dniu odniesienia ustalonym dla celów przejścia do nowego systemu, stanowi bezpośrednią lub pośrednią dyskryminację ze względu na wiek?

10) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie 9: czy wykładnia pierwotnego lub wtórnego prawa Unii Europejskiej stoi na przeszkodzie uzasadnieniu tego nierównego traktowania celem ustawodawczym, w myśl którego to nie prawa nabyte istniejące w dniu odniesienia dla celów przejścia do nowego systemu powinny podlegać ochronie, lecz wyłącznie oczekiwanie sędziów pozostających już w stosunku służbowym dotyczące wzrostu dochodu w danej grupie zaszeregowania zagwarantowane w poprzednim systemie?

11) W przypadku zaprzeczenia uzasadnieniu opisanemu w pytaniu 10: czy w świetle wykładni pierwotnego lub wtórnego prawa Unii Europejskiej do momentu wdrożenia wolnych od dyskryminacji zasad wynagradzania również dla sędziów pozostających już w stosunku służbowym, dopuszczalny jest inny skutek prawny niż przyznanie wszystkim sędziom pozostającym już w stosunku służbowym ze skutkiem wstecznym oraz w sposób nieprzerwany takiego samego tempa wzrostu wynagrodzenia, jak przyznane uprzywilejowanym sędziom wymienionym w pytaniu 9?".

21 Pismem z dnia 25 czerwca 2014 r. sekretariat Trybunału przekazał sądowi odsyłającemu odpis wyroku Specht i in. (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 i C-541/12, EU:C:2014:2005), wzywając go do wskazania, czy w świetle tego wyroku sąd odsyłający zamierza podtrzymać swoje pytania prejudycjalne.

22 Postanowieniem z dnia 19 grudnia 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 29 grudnia 2014 r., sąd odsyłający potwierdził podtrzymanie przedstawionych pytań, a także w następujący sposób przeformułował pytanie trzecie:

„W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie drugie: czy taki sposób wykładni pierwotnego lub wtórnego prawa Unii stoi na przeszkodzie uzasadnieniu takiego przepisu krajowego?".

23 W tych okolicznościach Trybunał powinien orzec w przedmiocie wszystkich pierwotnie przedstawionych pytań, w tym w przedmiocie pytania trzeciego w przeformułowanym brzmieniu.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

24 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy dyrektywę 2000/78 należy interpretować w ten sposób, że warunki wynagradzania sędziów są objęte zakresem zastosowania tej dyrektywy.

25 Pytanie to dotyczy przedmiotowego i podmiotowego zakresu zastosowania dyrektywy 2000/78.

26 Co się tyczy przedmiotowego zakresu zastosowania tej dyrektywy, sąd odsyłający dąży do ustalenia związku między z jednej strony art. 3 ust. 1 lit. c) tej dyrektywy, zgodnie z którym w granicach kompetencji przyznanych Unii Europejskiej wspomnianą dyrektywę stosuje się do wszystkich osób, zarówno sektora publicznego, jak i prywatnego, włącznie z instytucjami publicznymi, w odniesieniu do warunków zatrudnienia i pracy, a wyrażenie to obejmuje w szczególności warunki zwalniania i wynagradzania, a z drugiej strony art. 153 ust. 5 TFUE, w którym określono wyjątek od kompetencji Unii w dziedzinie polityki społecznej polegający na tym, że Unia nie ma kompetencji w odniesieniu do wynagrodzeń.

27 Jak wskazał Trybunał w wyroku Specht i in. (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 i C-541/12, EU:C:2014:2005, pkt 34, 35), należy dokonać rozróżnienia pomiędzy terminem »wynagrodzenie« w rozumieniu art. 153 ust. 5 TFUE, a takim samym terminem zawartym w art. 3 ust. 1 lit. c) dyrektywy 2000/78, ponieważ ten ostatni stanowi element warunków zatrudnienia i nie dotyczy on bezpośrednio określania kwoty wynagrodzenia. A zatem przepisy krajowe regulujące szczegółowe zasady zaszeregowania w ramach grup zaszeregowania i stopni wynagrodzenia nie mogą zostać wyłączone z przedmiotowego zakresu zastosowania dyrektywy 2000/78.

28 Jeśli chodzi o podmiotowy zakres zastosowania tej dyrektywy, wystarczy przypomnieć, że jej art. 3 ust. 1 lit. c) stanowi wyraźnie, iż stosuje się ją w szczególności do wszystkich osób sektora publicznego, w tym do instytucji publicznych. Ponadto jest bezsporne, że urząd sędziego należy do sektora publicznego.

29 A zatem na pytanie pierwsze należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 3 ust. 1 lit. c) dyrektywy 2000/78 należy interpretować w ten sposób, że warunki wynagradzania sędziów są objęte zakresem zastosowania tej dyrektywy.

W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego

30 Poprzez pytania drugie i trzecie, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 2000/78 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie prawodawstwu krajowemu, zgodnie z którym w ramach każdej grupy zaszeregowania służbowego stopień wynagrodzenia zasadniczego sędziego określa się w chwili jego zatrudnienia uwzględniając wiek tego sędziego.

31 Poza § 38 ust. 1 poprzednio obowiązującej ustawy federalnej w sprawie wynagradzania urzędników, który stanowi, że wynagrodzenie zasadnicze jest obliczane według przedziałów wiekowych, z ust. 2 tego paragrafu wynika, że jeśli sędzia lub prokurator zostaje zatrudniony po ukończeniu 35 roku życia, wynagrodzenie zasadnicze jest obliczane z uwzględnieniem wieku odniesienia, który odpowiada – do chwili ukończenia 35 roku życia – wiekowi rzeczywistemu, do którego dodaje się, powyżej 35 roku życia, połowę pełnych lat, które upłynęły między dniem, w którym sędzia lub prokurator ukończył 35 rok życia, a dniem jego zatrudnienia. Ustęp 3 tego paragrafu stanowił ponadto, że sędziowie i prokuratorzy, którzy jeszcze nie ukończyli 27 roku życia, otrzymują początkowe wynagrodzenie zasadnicze według ich grupy zaszeregowania aż do chwili osiągnięcia przez nich wieku określonego dla celów awansu w ramach przedziałów wiekowych.

32 Wynagrodzenie zasadnicze sędziów było zatem ustalane w chwili ich zatrudnienia wyłącznie według przedziału wiekowego, do którego należą.

33 W wyroku Specht i in. (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 i C-541/12, EU:C:2014:2005) Trybunał rozpatrywał już kwestie identyczne z przedstawionymi w niniejszej sprawie pytaniami drugim i trzecim, a zatem odpowiedź udzieloną przez Trybunał we wspomnianym wyroku można w pełni transponować na pytania przedstawione przez sąd odsyłający w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym.

34 W pkt 39–51 tego wyroku Trybunał rozpatrzył bowiem, czy poprzednio obowiązująca ustawa federalna w sprawie wynagradzania urzędników stanowi dyskryminację w rozumieniu art. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 2000/78 oraz stwierdził, iż taka sytuacja ma miejsce ze względu na to, że zaszeregowanie urzędników według ich wieku w chwili zatrudnienia do stopnia wynagrodzenia zasadniczego wykracza poza to co jest niezbędne, aby osiągnąć zgodny z prawem cel zamierzony przez tę ustawę.

35 Okoliczność, że rozpatrywane w postępowaniu głównym przepisy mają na celu zrekompensowanie doświadczenia zawodowego lub kompetencji społecznych sędziów, nie jest istotna w tym względzie.

36 W tych okolicznościach na pytania drugie i trzecie należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 2000/78 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie prawodawstwu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, zgodnie z którym wynagrodzenie zasadnicze sędziego określa się w chwili jego zatrudnienia uwzględniając wyłącznie wiek tego sędziego.

W przedmiocie pytań szóstego i siódmego

37 Poprzez pytania szóste i siódme, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 2000/78 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie prawodawstwu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, określającemu szczegółowe zasady zmiany zaszeregowania w ramach nowego systemu wynagradzania sędziów pozostających już w stosunku służbowym oraz przewidującemu, że stopień wynagrodzenia, do którego zostaną oni od tej chwili zakwalifikowani, jest określany wyłącznie na podstawie kwoty wynagrodzenia zasadniczego, które otrzymywali zgodnie z poprzednim systemem wynagradzania, mimo że ten ostatni system był oparty na dyskryminacji ze względu na wiek sędziego. Sąd odsyłający dąży w szczególności do ustalenia, czy odmienne traktowanie, którym skutkowałoby to prawodawstwo, może zostać uzasadnione celem ochrony praw nabytych.

38 Z § 5 BerlBesÜG wynika, że wyłącznie wcześniejsze wynagrodzenie zasadnicze uwzględnia się do celów zmiany zaszeregowania sędziów pozostających już w stosunku służbowym na stopień lub stopień przejściowy w ramach nowego systemu. Przeszeregowanie sędziów pozostających już w stosunku służbowym w ramach nowego systemu wynagradzania ma miejsce wyłącznie według przedziału wiekowego nabytego w poprzednim systemie.

39 Należy stwierdzić, że wspomniany paragraf może utrzymać odmienne traktowanie wśród sędziów ze względu na wiek w nowym systemie wynagradzania.

40 Środki dotyczące zmiany zaszeregowania ustanowione w przepisie, takim jak § 5 BerlBesÜG, zgodnie z którymi zmiana zaszeregowania jest oparta na wynagrodzeniu otrzymywanym poprzednio przez urzędników pozostających już w stosunku służbowym, które to wynagrodzenie także było oparte na wieku, utrwalają bowiem dyskryminującą sytuację powodującą, że jedni sędziowie, wyłącznie z racji wieku, w jakim zostali zatrudnieni, otrzymują niższe wynagrodzenie niż inni sędziowie znajdujący się w porównywalnej sytuacji (zob. podobnie wyrok Specht i in., od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 i C-541/12, EU:C:2014:2005, pkt 56–58).

41 Należy zatem rozpatrzyć, czy to odmienne traktowanie ze względu na wiek może zostać uzasadnione w świetle art. 6 ust. 1 dyrektywy 2000/78.

42 Po pierwsze, jeśli chodzi o wskazany przez sąd odsyłający cel polegający na zachowaniu praw nabytych, należy stwierdzić, że ochrona praw nabytych określonej kategorii osób stanowi nadrzędny wzgląd interesu ogólnego (wyrok Specht i in., od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 i C-541/12, EU:C:2014:2005, pkt 64 i przytoczone tam orzecznictwo).

43 Po drugie, Trybunał stwierdził już, że ustawa taka jak BerlBesÜG wydaje się być właściwa dla osiągnięcia realizowanego celu polegającego na zachowaniu praw nabytych (wyrok Specht i in., od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 i C-541/12, EU:C:2014:2005, pkt 65–68). Następnie stwierdził, iż ustawodawca krajowy nie wykroczył poza to, co niezbędne do osiągnięcia zamierzonego celu, przyjmując stanowiące odstępstwo środki przejściowe wprowadzone w życie przez BerlBesÜG (wyrok Specht i in., od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 i C-541/12, EU:C:2014:2005, pkt 69–85).

44 Żaden z dowodów zawartych w przedstawionych Trybunałowi aktach sprawy nie może podać tych stwierdzeń w wątpliwość.

45 Jak wynika z przedstawionych Trybunałowi informacji, zmiana zaszeregowania sędziów nie różni się od zmiany zaszeregowania dokonanej w odniesieniu do urzędników Landu Berlin, jeśli chodzi o wybraną metodę oraz zamierzony cel. W BerlBesÜG ustanowiono bowiem reguły stosowane jednolicie w odniesieniu do sędziów, prokuratorów i urzędników dla celów zmiany ich zaszeregowania.

46 A zatem, przyjmując BerlBesÜG, prawodawca krajowy dokonał przekształcenia zasad wynagradzania urzędników i sędziów Landu Berlin. Aby utrzymać prawa nabyte sędziów pozostających już w stosunku służbowym, w ustawie tej określono w odniesieniu do nich odstępstwo przejściowe, zgodnie z którym sędziowie ci zostali przeszeregowani ze skutkiem natychmiastowym na stopień lub stopień przejściowy (zob. podobnie wyrok Specht i in., od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 i C-541/12, EU:C:2014:2005, pkt 72, 73).

47 Ponadto, ponieważ § 38 poprzednio obowiązującej ustawy federalnej w sprawie wynagradzania urzędników stosowano w odniesieniu do każdego sędziego Landu Berlin w chwili jego zatrudnienia, wynikająca z tego przepisu dyskryminacja dotyczyła potencjalnie wszystkich tych sędziów (zob. podobnie wyrok Specht i in., od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 i C-541/12, EU:C:2014:2005, pkt 96). W konsekwencji należy stwierdzić brak ważnego systemu odniesienia w ramach poprzednio obowiązującej ustawy federalnej w sprawie wynagradzania urzędników oraz, odmiennie niż twierdzi skarżący w postępowaniu głównym, nieistnienie mniej przychylnie traktowanej w tej ustawie i w BerlBesÜG kategorii „młodych sędziów", a także nieistnienie przychylniej traktowanej w tych ustawach kategorii „starszych sędziów".

48 Ponadto szczegółowe zasady takiej zmiany zaszeregowania należy uznać za zgodne z obowiązkiem wynikającym z art. 16 lit. a) dyrektywy 2000/78, zgodnie z którym państwo członkowskie podejmuje niezbędne działania, aby zniesione zostały przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne sprzeczne z zasadą równego traktowania.

49 A zatem na pytania szóste i siódme należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 2000/78 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie prawodawstwu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, określającemu szczegółowe zasady zmiany zaszeregowania w ramach nowego systemu wynagradzania sędziów pozostających już w stosunku służbowym oraz przewidującemu, że stopień wynagrodzenia, do którego zostaną oni od tej chwili zakwalifikowani, jest określany wyłącznie na podstawie kwoty wynagrodzenia zasadniczego, które otrzymywali zgodnie z poprzednim systemem wynagradzania, mimo że ten ostatni system był oparty na dyskryminacji ze względu na wiek sędziego w zakresie, w jakim odmienne traktowanie, którym skutkuje to prawodawstwo, może zostać uzasadnione celem ochrony praw nabytych.

W przedmiocie pytań dziewiątego i dziesiątego

50 Poprzez pytania dziewiąte i dziesiąte, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 2000/78 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie prawodawstwu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, określającemu szczegółowe zasady awansu sędziów pozostających już w stosunku służbowym w ramach nowego systemu wynagradzania oraz przewidującemu, że od pewnego stopnia wynagrodzenia sędziowie, którzy osiągnęli określony wiek w dniu odniesienia ustalonym dla celów przejścia do nowego systemu, są uprawnieni do szybszego tempa wzrostu wynagrodzenia niż określone dla sędziów, którzy byli młodsi w dniu odniesienia ustalonym dla celów przejścia do nowego systemu. Sąd odsyłający dąży w szczególności do ustalenia, czy odmienne traktowanie, którym skutkowałoby to prawodawstwo, może zostać uzasadnione.

51 Należy stwierdzić, że w § 6 BerlBesÜG niemiecki prawodawca wprowadził rozróżnienie według przedziału wiekowego osiągniętego w dniu odniesienia ustalonym dla celów przejścia do nowego systemu i to zarówno w odniesieniu do daty ustalonej dla kolejnego awansu o stopień, jak i w odniesieniu do obliczania późniejszych okresów doświadczenia.

52 Jeśli chodzi bowiem o pierwszy awans o stopień w ramach nowego systemu wynagradzania, ze stwierdzeń sformułowanych przez sąd odsyłający wynika, że zgodnie z § 6 ust. 1 i 2 BerlBesÜG okres doświadczenia sędziów, którzy w poprzednim systemie powinni byli zostać zaszeregowani w przedziale wiekowym 1 lub 2 w dniu odniesienia ustalonym dla celów przejścia do nowego systemu, a mianowicie sędziów, którzy w tym dniu mieli mniej niż 31 lat, biegnie od początku począwszy od dnia zmiany zaszeregowania. Natomiast jeśli chodzi o sędziów, którzy zostali przeszeregowani na podstawie wynagrodzenia zasadniczego odpowiadającego przynajmniej 3 przedziałowi wiekowemu, a mianowicie sędziów, którzy ukończyli 31 rok życia, kolejny awans o stopień ma miejsce w dniu, w którym osiągnęliby oni bezpośrednio wyższy przedział wiekowy w poprzednim systemie.

53 Jeśli chodzi o późniejszy awans w ramach nowego systemu wynagradzania, w § 6 ust. 3 i 4 BerlBesÜG począwszy od stopnia 5 określono skrócenie okresów doświadczenia wymaganych do awansu na następny stopień, pod warunkiem że sędziowie pozostający już w stosunku służbowym zostali pierwotnie przeszeregowani co najmniej na 4 stopień przejściowy nowego systemu wynagradzania.

54 Jak wynika ze stwierdzeń sformułowanych przez sąd odsyłający, w zakresie, w jakim skorzystać z owego skrócenia odstępu czasu w celu posuwania się naprzód w ramach stopni mogą wyłącznie sędziowie, którzy w dniu przejścia do nowego systemu mieli przynajmniej 39 lat, podczas gdy sędziowie, którzy nie osiągnęli tego wieku w chwili zmiany zaszeregowania, są wyłączeni z zakresu zastosowania tego przepisu i muszą, a fortiori, oczekiwać o rok dłużej, aby osiągnąć właściwy wyższy stopień, należy stwierdzić, że rozpatrywane w postępowaniu głównym uregulowanie krajowe skutkuje odmiennym traktowaniem bezpośrednio ze względu na wiek w rozumieniu art. 2 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2000/78.

55 Należy zatem rozpatrzyć, czy to odmienne traktowanie może zostać uzasadnione w świetle art. 6 ust. 1 dyrektywy 2000/78.

56 W tym względzie z uwag niemieckiego rządu wynika, że § 6 BerlBesÜG miał na celu dostosowanie krzywej zmian wynagrodzeń sędziów do krzywej zmian wynagrodzeń urzędników, ponieważ w 1997 r. te ostatnie wynagrodzenia zostały już objęte reformą, oraz, in fine, uczynienie stanowiska sędziego atrakcyjniejszym niż wcześniej, w szczególności poprzez zapewnienie, iż na początku kariery dochód wzrasta szybciej. Ponadto należało zapewnić, po pierwsze, że żaden sędzia pozostający już w stosunku służbowym nie poniesie natychmiastowej straty w zakresie wynagrodzenia lub w ramach całej swojej kariery, oraz po drugie, że wszyscy sędziowie w wieku 49 lat osiągną ostatni stopień wynagrodzenia.

57 Należy przypomnieć, że w obecnym stanie prawa Unii państwa członkowskie oraz, w danym przypadku, partnerzy społeczni na poziomie krajowym dysponują szerokim zakresem uznania przy wyborze nie tylko sposobu osiągnięcia jednego celu spośród innych w dziedzinie polityki społecznej i polityki zatrudnienia, lecz również przy definiowaniu środków mogących go zrealizować (zob. w szczególności wyrok Palacios de la Villa, C-411/05, EU:C:2007:604, pkt 68).

58 Cele, takie jak zamierzone przez rozpatrywane w postępowaniu głównym uregulowanie krajowe, mogą w zasadzie uzasadniać „obiektywnie i racjonalnie" „w ramach prawa krajowego" odmienne traktowanie ze względu na wiek, jak stanowi art. 6 ust. 1 akapit pierwszy dyrektywy 2000/78.

59 Należy jeszcze ustalić, zgodnie z samym brzmieniem wspomnianego przepisu, czy środki mające służyć realizacji tych celów są „właściwe i konieczne".

60 W uwagach i poprzez uściślenia dokonane na rozprawie niemiecki rząd wyczerpująco przedstawił względy przemawiające za przyjęciem § 6 BerlBesÜG.

61 Rząd ten podniósł w szczególności, że całkowity objęty skalą wynagrodzeń okres jest krótszy w wypadku sędziów i prokuratorów niż w wypadku urzędników, ponieważ uwzględniono zasadniczo dłuższy okres kształcenia oraz późniejsze rozpoczęcie pracy w zawodzie. Nowy system awansu składa się z mniejszej liczby stopni, a mianowicie z ośmiu „stopni doświadczenia", w związku z czym sędzia szybciej osiąga stopnie odpowiadające wyższym wynagrodzeniom. Zważywszy jednak, że ze względów budżetowych dochód sędziów nie mógł znacznie wzrastać, ów wzrost wynagrodzeń jest ponownie spowolniony w latach pośrednich. A zatem począwszy od 5 stopnia sędzia musi odtąd oczekiwać o rok dłużej, aby awansować na wyższy stopień.

62 Według niemieckiego rządu zmianę tę, która uprzywilejowuje sędziów między 31 a 39 rokiem życia, należy postrzegać jako gratyfikację faktu, że doświadczenie zawodowe w sposób szczególnie istotny rośnie podczas pierwszych lat działalności, lecz także jako środek mający na celu zaspokojenie potrzeb sędziów w okresie ich życia, w którym zazwyczaj muszą oni – według tego rządu – stawić czoło wyższym wydatkom. Ponadto wzrost wynagrodzeń sędziów pozostających już w stosunku służbowym, którzy zostali przeszeregowani w stosunkowo zaawansowanym wieku, a mianowicie począwszy od 7 przedziału wiekowego poprzedniego systemu, jest spowolniony w następstwie zastosowania nowej krzywej awansu. Aby zrekompensować ten skutek, odpowiedni czas trwania stopni został skrócony o rok dla tej kategorii. W odpowiedzi na wezwanie do przedstawienia wyjaśnień skierowane przez Trybunał na rozprawie rząd ten wskazał, że złożoność tego systemu wynika z troski prawodawcy, aby żadna z kategorii sędziów nie korzystała z przywilejów lub nie była nadmiernie poszkodowana w następstwie zmiany zaszeregowania w ramach nowego systemu wynagradzania.

63 Należy stwierdzić, że badanie przedstawionych Trybunałowi akt sprawy nie wykazało istnienia żadnej okoliczności mogącej podać w wątpliwość owe uwagi niemieckiego rządu. Podobnie Trybunałowi nie został przedstawiony żaden dowód mający na celu kwestionowanie właściwego i koniecznego charakteru nowego systemu awansu.

64 Ponadto należy wskazać, że argument, zgodnie z którym § 6 BerlBesÜG skutkuje „pogorszeniem" sytuacji „młodych sędziów", którzy byli już mniej przychylnie traktowani na mocy poprzednio obowiązującej ustawy federalnej w sprawie wynagradzania urzędników, należy oddalić, ponieważ – jak stwierdzono w pkt 48 niniejszego wyroku – takie kategorie nie istnieją.

65 W świetle powyższych rozważań należy stwierdzić – mając na względzie szeroki zakres uznania przyznany państwom członkowskim przy wyborze nie tylko sposobu osiągnięcia określonego celu w dziedzinie polityki społecznej i polityki zatrudnienia, lecz również przy definiowaniu środków mogących go zrealizować – że w świetle zamierzonego przez prawodawcę krajowego celu przyjęcie § 6 BerlBesÜG nie okazuje się być nieracjonalne.

66 W świetle wszystkich powyższych rozważań na pytania dziewiąte i dziesiąte należy udzielić odpowiedzi, iż art. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 2000/78 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie prawodawstwu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, określającemu szczegółowe zasady awansu sędziów pozostających już w stosunku służbowym w ramach nowego systemu wynagradzania oraz przewidującemu, że od pewnego stopnia wynagrodzenia sędziowie, którzy osiągnęli określony wiek w dniu odniesienia ustalonym dla celów przejścia do nowego systemu, są uprawnieni do szybszego tempa wzrostu wynagrodzenia niż określone dla sędziów, którzy byli młodsi w dniu odniesienia ustalonym dla celów przejścia do nowego systemu w zakresie, w jakim odmienne traktowanie, którym skutkuje to prawodawstwo, może zostać uzasadnione na podstawie art. 6 ust. 1 tej dyrektywy.

W przedmiocie pytania czwartego

67 Poprzez pytanie czwarte sąd odsyłający zapytuje Trybunał, jakie skutki prawne ma wywieść w wypadku naruszenia zasady niedyskryminacji ze względu na wiek przez poprzednio obowiązującą ustawę federalną w sprawie wynagradzania urzędników. Sąd ten dąży do ustalenia, czy owe skutki wynikają z dyrektywy 2000/78, czy też z orzecznictwa wyprowadzonego z wyroku Francovich i in. (C-6/90 i C-9/90, EU:C:1991:428), oraz czy przy tym ostatnim założeniu są spełnione przesłanki poniesienia przez Republikę Federalną Niemiec odpowiedzialności.

68 Trybunał orzekał już w tej kwestii w wyroku Specht i in. (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 i C-541/12, EU:C:2014:2005), a odpowiedź, której udzielił, w pełni przekłada się na niniejszą sprawę.

69 W tych okolicznościach, ze względów identycznych ze wskazanymi w pkt 88–107 wyroku Specht i in. (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 i C-541/12, EU:C:2014:2005), na pytanie czwarte należy udzielić następującej odpowiedzi:

— W okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym prawo Unii nie nakłada obowiązku przyznawania z mocą wsteczną sędziom dyskryminowanym kwoty odpowiadającej różnicy między faktycznie otrzymanym wynagrodzeniem a wynagrodzeniem odpowiadającym najwyższemu stopniowi ich grupy zaszeregowania.

— Sąd odsyłający powinien ustalić, czy spełnione są wszystkie określone w orzecznictwie Trybunału przesłanki, aby zgodnie z prawem Unii zaistniała odpowiedzialność Republiki Federalnej Niemiec.

W przedmiocie pytania piątego

70 Poprzez pytanie piąte sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy prawo Unii należy interpretować w ten sposób, że stoi ono na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, w którym nałożono na sędziego krajowego obowiązek zgłoszenia roszczenia o niewynikające bezpośrednio z ustawy świadczenia pieniężne w stosunkowo krótkim terminie, a mianowicie przed końcem bieżącego roku budżetowego.

71 Trybunał orzekał już w tej kwestii w wyroku Specht i in. (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 i C-541/12, EU:C:2014:2005), a odpowiedź, której udzielił, w pełni przekłada się na niniejszą sprawę.

72 W tych okolicznościach, ze względów identycznych ze wskazanymi w pkt 111–114 wyroku Specht i in. (od C-501/12 do C-506/12, C-540/12 i C-541/12, EU:C:2014:2005), na pytanie piąte należy udzielić następującej odpowiedzi: prawo Unii należy interpretować w ten sposób, że nie stoi ono na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, w którym nałożono na sędziego krajowego obowiązek zgłoszenia roszczenia o niewynikające bezpośrednio z ustawy świadczenia pieniężne w stosunkowo krótkim terminie, a mianowicie przed końcem bieżącego roku budżetowego, jeżeli uregulowanie to nie narusza ani zasady równoważności, ani zasady skuteczności. Sąd odsyłający powinien ustalić, czy powyższe przesłanki są spełnione w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym.

W przedmiocie pytań ósmego i jedenastego

73 W świetle odpowiedzi udzielonych na pytania szóste, siódme, dziewiąte i dziesiąte nie zachodzi potrzeba udzielenia odpowiedzi na pytania ósme i jedenaste.

W przedmiocie kosztów

74 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

1) **Artykuł 3 ust. 1 lit. c) dyrektywy Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy należy interpretować w ten sposób, że warunki wynagradzania sędziów są objęte zakresem zastosowania tej dyrektywy.**

2) **Artykuł 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 2000/78 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie prawodawstwu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, zgodnie z którym wynagrodzenie zasadnicze sędziego określa się w chwili jego zatrudnienia uwzględniając wyłącznie wiek tego sędziego.**

3) **Artykuł 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 2000/78 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie prawodawstwu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, określającemu szczegółowe zasady zmiany zaszeregowania w ramach nowego systemu wynagradzania sędziów pozostających już w stosunku służbowym przed wejściem w życie tego prawodawstwa oraz przewidującemu, że stopień wynagrodzenia, do którego zostaną oni od tej chwili zakwalifikowani, jest określany wyłącznie na podstawie kwoty wynagrodzenia zasadniczego, które otrzymywali zgodnie z poprzednim systemem wynagradzania, mimo że ten ostatni system był oparty na dyskryminacji ze względu na wiek sędziego, w zakresie, w jakim odmienne traktowanie, którym skutkuje to prawodawstwo, może zostać uzasadnione celem ochrony praw nabytych.**

4) **Artykuł 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 2000/78 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie prawodawstwu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, określającemu szczegółowe zasady awansu sędziów pozostających już w stosunku służbowym przed wejściem w życie tego prawodawstwa w ramach nowego systemu wynagradzania oraz przewidującemu, że od pewnego stopnia wynagrodzenia sędziowie, którzy osiągnęli określony wiek w dniu odniesienia ustalonym dla celów przejścia do nowego systemu, są uprawnieni do szybszego tempa wzrostu wynagrodzenia niż określone dla sędziów, którzy byli młodsi w dniu odniesienia ustalonym dla celów przejścia do nowego systemu, w zakresie, w jakim odmienne traktowanie, którym skutkuje to prawodawstwo, może zostać uzasadnione na podstawie art. 6 ust. 1 tej dyrektywy.**

5) **W okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym prawo Unii nie nakłada obowiązku przyznawania z mocą wsteczną sędziom dyskryminowanym kwoty odpowiadającej różnicy między faktycznie otrzymanym wynagrodzeniem a wynagrodzeniem odpowiadającym najwyższemu stopniowi ich grupy zaszeregowania.**

   Sąd odsyłający powinien ustalić, czy spełnione są wszystkie określone w orzecznictwie Trybunału przesłanki, aby zgodnie z prawem Unii zaistniała odpowiedzialność Republiki Federalnej Niemiec.

6) **Prawo Unii nie stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, w którym nałożono na sędziego krajowego obowiązek zgłoszenia roszczenia o niewynikające bezpośrednio z ustawy świadczenia pieniężne w stosunkowo krótkim terminie, a mianowicie przed końcem bieżącego roku budżetowego, jeżeli**

uregulowanie to nie narusza ani zasady równoważności, ani zasady skuteczności. Sąd odsyłający powinien ustalić, czy powyższe przesłanki są spełnione w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym.

Podpisy